

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความรู้และทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายความเรียงตามลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม

4.3 ผลการเปรียบเทียบความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

4.4 ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม

4.5 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

4.6 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การตอบแบบสอบถามของเกษตรกรกลุ่มที่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์และกลุ่มที่ไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ตามรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	184	46.00
1.2 หญิง	216	54.00
2. อายุ		
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	326	81.50
3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	54	13.50
3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย	18	4.50
3.4 ปริญญาตรีขึ้นไป	2	0.50
4. สถานภาพสมรส		
4.1 โสด	6	1.50
4.2 สมรส	384	96.00
4.3 หม้าย	6	1.50
4.4 หย่าร้าง	4	1.00
5. อาชีพหลักการทำกรเกษตร		
5.1 ทำนา	382	95.50
5.2 ทำไร่	14	3.50
5.3 ทำสวน	4	1.00
5.4 อื่นๆ	0	0.00
6. รายได้จากการประกอบอาชีพต่อปี		
6.1 ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี	142	35.50
6.2 ตั้งแต่ 20,001 – 50,000 บาท/ปี	250	62.50
6.3 ตั้งแต่ 50,001 – 100,000 บาท/ปี	4	1.0
6.4 มากกว่า 100,000 บาท/ปี	4	1.0

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
7. สถานภาพทางครอบครัว (ความสัมพันธ์กับครอบครัว)		
7.1 หัวหน้าครอบครัว	192	48.00
7.2 บุตร	6	1.50
7.3 อาศัย	178	44.50
7.4 คู่สมรส	24	6.00
8. จำนวนพื้นที่เพาะปลูก		
8.1 น้อยกว่า 5 ไร่	48	12.00
8.2 จำนวน 5 – 10 ไร่	128	32.00
8.3 จำนวน 10 – 20 ไร่	158	39.50
8.4 มากกว่า 20 ไร่	66	16.50
9. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
9.1 ไม่เกิน 3 คน	92	23.00
9.2 จำนวน 4 คน	132	33.00
9.3 จำนวน 5 คน	104	26.00
9.4 จำนวนมากกว่า 6 คน	72	18.00
10. การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ทำกิน		
10.1 เป็นของตนเอง	310	77.50
10.2 ที่เช่า	54	13.50
10.3 ที่สาธารณะ	2	0.50
10.4 อื่นๆ	34	8.50
11. การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กร		
11.1 สมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร	136	34.00
11.2 สมาชิกสหกรณ์การเกษตร	244	61.00
11.3 สมาชิกกองทุนฟื้นฟู	2	0.50
11.4 สมาชิกกลุ่มเกษตรกร	6	1.50
11.5 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรใด	12	3.00

จากตารางที่ 15 จะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 การศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 326 คน คิดเป็นร้อยละ 81.50 สถานภาพสมรส จำนวน 384 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00 อาชีพหลักทำนา จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.50 รายได้จากการประกอบอาชีพตั้งแต่ 20,001 – 50,000 บาท/ปี จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 สถานภาพทางครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมาเป็นผู้อาศัย จำนวน 178 คิดเป็นร้อยละ 44.5 มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูก 10 – 20 ไร่ จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมา มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูก 5 – 10 ไร่ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 รองลงมา มีสมาชิกในครอบครัว 5 คน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ทำกิน ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 77.50 และเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วัดระดับความรู้ของเกษตรกร คือ ผู้ที่ตอบแบบสอบถามถูกต้อง 80 เปอร์เซนต์ขึ้นไป ถือว่ามีความรู้ในระดับมากที่สุด 70-79 เปอร์เซนต์ ถือว่ามีความรู้ในระดับมาก 60 - 69 เปอร์เซนต์ ถือว่ามีความรู้ในระดับปานกลาง 50 - 59 เปอร์เซนต์ ถือว่ามีความรู้ในระดับน้อย และต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์ลงไป ถือว่ามีความรู้ในระดับน้อยมาก จึงนำข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ แล้วคูณด้วยเปอร์เซนต์เพื่อจัดเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างร้อยละ 80-100	หมายถึง	มีความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างร้อยละ 70-79	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างร้อยละ 60-69	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างร้อยละ 50-59	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างร้อยละ 50 ลงไป	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อยมาก

ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนร้อยละ และระดับของความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม

ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ในจังหวัดมหาสารคาม		จำนวน (400 คน)	ร้อยละ
ระดับมากที่สุด	(13 - 15 คะแนน)	300	75.00
ระดับมาก	(10 - 12 คะแนน)	98	24.50
ระดับปานกลาง	(9 คะแนน)	0	0.00
ระดับน้อย	(8 คะแนน)	2	0.50
ระดับน้อยมาก	(0 - 7 คะแนน)	0	0.00
รวม		400	100.00
ค่าเฉลี่ย			13.33
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน			1.37

จากตารางที่ 16 จะเห็นได้ว่า ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาอยู่ในระดับมาก จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50

3. ผลการเปรียบเทียบความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

การเปรียบเทียบความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

กลุ่ม	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์	200	13.55	1.31	3.310	0.001*
ไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์	200	13.10	1.41		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 จะเห็นได้ว่า เกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์ดีกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

4. ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ระดับทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จากข้อคำถาม 16 ข้อ โดยแบ่งเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เป็น 5 ระดับ ดังนี้

การประเมินทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (รังสรรค์ สิงหเลิศ. 2550:60)

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ระดับต่ำที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ระดับสูงที่สุด

ตารางที่ 18 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกษตรกร จำแนกตามระดับทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ระหว่างกลุ่มที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

กลุ่ม	จำนวน	\bar{X}	S.D.	ระดับทัศนคติ
กลุ่มเคยใช้	200	3.75	0.32	ระดับสูง
กลุ่มไม่เคยใช้	200	3.58	0.36	ระดับสูง

จากตารางที่ 18 พบว่า ทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มที่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีทัศนคติอยู่ในระดับสูง และกลุ่มที่ไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีทัศนคติอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

5. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จึงใช้สถิติ t -test (Independent Samples : t -test) ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

กลุ่ม	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	df	Sig.
เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์	200	3.75	0.32	5.066	398	.000*
ไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์	200	3.58	0.36			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 พบว่า เกษตรกรที่เคยใช้และไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีทัศนคติต่อปุ๋ยอินทรีย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีทัศนคติต่อปุ๋ยอินทรีย์ในระดับสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามปลายเปิด (Open-end Question) ให้กลุ่มตัวอย่างระบุถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ผู้วิจัยได้ประมวลคำตอบที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และใกล้เคียงกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน นำมาสรุปเป็นรายชื่อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 20 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และความถี่

ปัญหาในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์	ความถี่ (คำตอบ)
1. หว่านปุ๋ยไปแล้วมองไม่เห็นเมล็ดปุ๋ยที่หว่านลงบนพื้น	20
2. ต้นข้าวเจริญเติบโตช้า	14
3. ต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปริมาณมากต่อพื้นที่ทำการเกษตร	10

จากตารางที่ 20 พบว่า ปัญหาในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ การหว่านปุ๋ยไปแล้วมองไม่เห็นเมล็ดปุ๋ยที่หว่านลงบนพื้น ต้นข้าวเจริญเติบโตช้า และต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปริมาณมากต่อพื้นที่ทำการเกษตร

ตารางที่ 21 สรุปความคิดเห็นของผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และความถี่

ความคิดเห็นของผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์	ความถี่ (คำตอบ)
1. ปรับปรุงบำรุงดิน ทำให้สภาพดินดีขึ้น ดินร่วนซุย แก้ดินเค็ม	263
2. ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต	
3. ช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางนิเวศให้ดีขึ้น	173
4. ปลอดภัยไร้สารเคมี ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้และบริโภค	62
5. ไม่มีอันตรายต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	36
6. ผลผลิตมีคุณภาพดีรสชาติของผักผลไม้ดี	28
7. คุณภาพน้ำดีขึ้น	16
8. ต้นข้าวแข็งแรง เจริญเติบโตดี ไม่มีเมล็ดลีบ	8
	8

จากตารางที่ 21 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ช่วยปรับปรุงบำรุงดิน ทำให้สภาพดินดีขึ้น ดินร่วนซุย แก้ปัญหาดินเค็ม ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณผลผลิต ช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางนิเวศให้ดีขึ้น ทั้งยังปลอดภัยไร้สารเคมี ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้และบริโภค ไม่มีอันตรายต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพดีรสชาติของผักผลไม้ดี คุณภาพน้ำดีขึ้น และต้นข้าวแข็งแรง เจริญเติบโตดี ไม่มีเมล็ดลีบ ส่วนโทษจาก การใช้ปุ๋ยอินทรีย์นั้นไม่มี

ตารางที่ 22 ประสิทธิภาพของผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และความดี

ประสิทธิภาพของผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์	ความดี (คำตอบ)
1. ปุ๋ยเคมีราคาแพงและใช้ติดต่อกันนานๆ ทำให้ดินเสีย	204
2. ลดต้นทุนการผลิต เพราะราคาถูกกว่า แต่มีคุณภาพใกล้เคียงกับปุ๋ยเคมี	124
3. ต้องการปรับปรุง บำรุงดิน และพัฒนาที่ดิน	96
4. ต้องการเปรียบเทียบคุณภาพปุ๋ย แสวงหาปุ๋ยที่มีคุณภาพดีกว่า	47
5. เพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต	20
6. ปุ๋ยอินทรีย์ช่วยปรับปรุงให้ระบบนิเวศดีขึ้น	20
7. ปุ๋ยเคมีเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม	12

จากตารางที่ 22 พบว่า ประสิทธิภาพของผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกร ได้แก่ ปุ๋ยเคมีราคาแพงและใช้ติดต่อกันนานๆ ทำให้ดินเสีย และเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม อีกเหตุผลหนึ่งคือเกษตรกรต้องการปรับปรุง บำรุงดิน และพัฒนาที่ดิน ต้องการเปรียบเทียบคุณภาพปุ๋ย แสวงหาปุ๋ยที่มีคุณภาพดีกว่า นอกจากนี้ปุ๋ยอินทรีย์ยังช่วยลดต้นทุนการผลิต เพราะราคาถูกกว่า แต่มีคุณภาพใกล้เคียงกับปุ๋ยเคมี ช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต และช่วยปรับปรุงให้ระบบนิเวศดีขึ้น

ตารางที่ 23 ผลจากการเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และความดี

ใช้แล้ว ดี	ความดี (คำตอบ)	ใช้แล้ว ไม่ดี	ความดี (คำตอบ)
1. ปลอดภัยไร้สารพิษ ไม่เป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ผู้ใช้ปุ๋ยและผู้บริโภค	112		
2. เพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต	90		
3. หว่านง่าย ใช้สะดวก เป็นเม็ดเหมือนปุ๋ยเคมี	17		
4. สภาพแวดล้อมดีขึ้น	16		
5. ระบบนิเวศวิทยาดีขึ้น	6		

ใช้แล้ว ดี	ความถี่ (คำตอบ)	ใช้แล้ว ไม่ดี	ความถี่ (คำตอบ)
7. สภาพคินคิซีน	6		
8. ทุยอินทรีย์สามารถใช้ร่วมกับทุยเคมีได้	6		

จากตารางที่ 23 ผลจากการเปลี่ยนมาใช้ทุยอินทรีย์ ใช้แล้วดี เพราะปลอดภัยไร้สารพิษ ไม่เป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ผู้ใช้ทุยและผู้บริโภค ช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต หวานง่าย ใช้สะดวก เป็นเม็ดเหมือนทุยเคมี ทำให้สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศวิทยา และสภาพคินคิซีน นอกจากนี้ทุยอินทรีย์ยังสามารถใช้ร่วมกับทุยเคมีได้ ส่วนอีกด้านหนึ่งใช้แล้วไม่ดี เพราะต้นทุนพืชโตช้า

ตารางที่ 24 ข้อเสนอแนะและความถี่

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คำตอบ)
1. ควรจะปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพทุยให้ดีขึ้นต่อไปเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่องและไม่เอารัดเอาเปรียบเกษตรกร	134
2. ทุยควรมีมาตรฐานและผ่านการรับรองจากหน่วยงานของภาครัฐที่เชื่อถือได้ว่ามีธาตุอาหารของพืชจริง	15
3. ไม่ควรเปลี่ยนยี่ห้อบ่อย	10
4. อยากให้เกษตรกรใช้ทุยอินทรีย์มากขึ้น	6
5. ต้องการให้ผู้ผลิตทุยคำนึงถึงคุณภาพและเกษตรกรผู้ใช้ทุย	5
6. ราคาถูกกว่านี้ก็จะดี	4
7. อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทุย และสกัดกั้นทุยอินทรีย์ที่ไม่มีคุณภาพ	2
8. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับทุยอินทรีย์อย่างถูกต้อง	2
9. แนะนำทุยอินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงให้กับเกษตรกรได้รับทราบ เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อ	2

จากตารางที่ 24 ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจะปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพทุยให้ดีขึ้นต่อไปเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง และไม่เอารัดเอาเปรียบเกษตรกร ทุยอินทรีย์ควรมีมาตรฐานและผ่านการรับรองจากหน่วยงานของภาครัฐที่เชื่อถือได้ว่ามีธาตุอาหารของพืชจริง ไม่ควรเปลี่ยนยี่ห้อบ่อยๆ ทั้งยังต้อง

ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงคุณภาพปุ๋ยและเกษตรกรผู้ใช้ปุ๋ยด้วย ราคปุ๋ยควรจะถูกกว่านี้ อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปุ๋ย และสกัดกั้นปุ๋ยอินทรีย์ที่ไม่มีคุณภาพ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกต้อง และแนะนำปุ๋ยอินทรีย์ ที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงให้กับเกษตรกรได้รับทราบ เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY